

DANUBIUS

UNIVERSITAS

FRÂNTURI DIN VIAȚA UNUI OM

Benone Pușcă¹

Trecerea familiei lui Benone la categoria socială chiaburi, l-a urmărit de-a lungul timpului, zădărniciindu-i orice propunere de avansare, la niveluri înalte. “Țin minte, dar cum să uit acest lucru, că “prietenu meu Chiriță” se considera îndreptățit să-mi amintească acest lucru de câteva ori pe an”. Dosarul personal, prin care toată lumea înțelegea existența unui dosar de cadre, l-a terorizat, pe Benone, întreaga lui viață. Desigur, o viață care a fost exemplară. Niciodată Benone nu a întârziat la serviciu, iar lucrările sale ajungeau la timp, acolo unde erau cerute. Nu putea să amâne lucrările de astăzi pe mâine, fiind un om conștiincios și, mai ales, educat în spiritul muncii; de fapt al dragostei față de muncă. El considera că munca dă sens vieții, de multe ori transformându-l pe om, chiar sub ochii noștri, ai tuturor. E drept, “Munca l-a creat pe om!”, spun filozofii, dar și cercetătorii din alte domenii. Cum ar fi, de exemplu, cei din domeniul biologiei, care fără să excludă factorul timp, consideră că întrebuințarea diferitelor organe, cum ar fi creierul, fac din om un creator, de la o etapă la alta, tot mai perfecționat, tot mai apt pentru adaptare și inventivitate. Despre toate aceste lucruri le vorbea, uneori, subalternilor, care își uitau atribuțiile. Nu-i certa, dar făcea aluzie mereu la aceste teorii, iar cei vizați își dădeau seama că, într-un fel, au intrat în vederile “șefului”, care nu le-o spune direct, ci glumește, amintind de acele precepte.

Și, totuși, dosarul, pentru Benone a fost, întotdeauna o piatră de moară, care, de multe ori, i-a tăiat elanul, l-a făcut ușor apatic, silindu-l să mediteze asupra vieții, asupra propriei existențe. Te străduiești ca totul să fie mai bine făcut, te străduiești să-ți perfecționezi propria muncă, dar și a celor de lângă tine. Dintr-o dată, însă, vine cineva să-ți spună: “Oprește-te! Nu te mai strădui zadarnic! Noi știm cine ești. Oricât te vei strădui, pentru noi ești un paria. Condiția de chiabur, nu te recomandă nici măcar pentru o strângere de mână...” Așa gândea Benone, atunci când vreun gest al vreunuia dintre mai marii săi îi amintea de condiția lui socială. Un fapt de care el nu a fost vinovat niciodată. Dacă ar fi putut, deși nu era drept, și-ar fi vândut pământul înainte de a se naște. Dar lucrul acesta nu era posibil. Nu este realist și nici drept. Nici măcar un centimetru pătrat de pământ nu fusese cumpărat de părintele său. Totul a fost moștenit. Mai târziu, fără să știe ce timpuri vor veni, Ștefan Pușcă și-a adăugat câteva hectare, cumpărate cinstit din câștigurile lui, datorate strădaniei sale, de decenii întregi. Era un om neobosit, care muncea zi și noapte. “Până mâine mai sunt două zile: “Astăzi și noaptea întregă. Noaptea care vine. Așa să știți!”, spunea el copiilor, care uneori, primind câte o sarcină protestau: “Dar cum să facem lucrul ăsta până mâine? Zi și dumneata, tată!”, vocifera Longin, uneori. Atunci intervenea Ștefan, cu cuvintele de mai sus, care au rămas de pomină. Ele nu arătau dorința lui de a-i face pe oameni să muncească zi și noapte, la propriu, ci doar să-i conștientizeze că, mereu, gândul trebuie să le fie la muncă. Să nu piardă timpul

¹ Prof. Univ. Dr. Universitatea Danubius din Galati.

pe toloacă, unde se adunau copiii satului la o miuță sau la un joc de prin părțile în care trăiau, de veacuri, prin moșii și strămoșii lor.

“Toloaca” era un cuvânt de prin alte locuri. Benone nu știe nici azi de unde îl adusesese cu sine Ștefan. Dar știe că-l folosea, adesea, și parcă, cu un fel de satisfacție, găsindu-l potrivit, pentru cei ca dânsul, care, copil fiind, avea gândul la joacă, la întâlniri, meritate desigur, cu copiii satului. Ștefan, deși un om bun, îi voia pe toți ai săi aprigi la muncă. “Vezi popușoiul ăsta abia răsărit? Să luăm dealul cu asalt, fiindcă astăzi trebuie să terminăm prășitul” sau culesul, după cum era vremea, vară sau toamnă sau iarnă...

Așa crescuse. În spiritul responsabilității și al iubirii față de pământul care trebuie lucrat. “Pământul îți dă, dar în traistă nu-ți pune!”, spunea adesea Ștefan, sugerând că rodirea lui ține de el și ai lui, adică de munca pe care ei, cu toții, trebuie s-o facă la timp, și nu pe apucate, așa cum făceau unii, care deveniseră navetiști și acasă își făceau treburile când puteau. Adică pe când dădea Dumnezeu. Lăsau treaba de azi pe mâine și pe cine știe când.

Ștefan își iubea pământul, ca pe copiii săi. “Da, noi suntem frați cu pământul, dar el ne este și părinte. Adică mamă și tată, fiindcă din el suntem făcuți. Din el ne-a făcut Ziditorul lumii, Tatăl Ceresc care ne veghează de sus și ne însemnează la răboj, ca să ne aibă sub ochi atunci când, înfățișându-ne Lui, o vom da din colț în colț, zicându-i că ei totuși au muncit, au făcut și au dres”, spunea Ștefan. “Atunci El va citi răbojul, cu numele fiecăruia, și cei care au căutat să-l mintă, nu vor mai avea glas și putere de a se opune Celui care ne vede mereu, Celui care ne are mereu sub ochii Lui adânci în care încapă o întregă planetă.” Benone îl asculta cu uimire, mereu întrebându-se, de unde le scoate Ștefan, tatăl său, pe toate câte le spune el, cu un glas, în care se citește admirația pentru Dumnezeu și dojana pentru cei ca dânsul, care deși harnici, din când în când, mai au gândul la toloaca cu copii și cu jocurile lui nevinovate, de care nu s-ar fi mai săturat niciodată. Acum fiind un om mare, la propriu și la figurat, în ființa lui s-a trezit tatăl, adică Ștefan, dar și Tatăl Ceresc, care mai sălășluiește în cel pământeam, care încearcă să-i împărtășească învățăturile, de acum și din totdeauna. Ștefan a plătit scump dragostea lui față de pământurile sale, față de familie, față de munca lui, neobosită, dar și față de Dumnezeu, pe care cei care îl numeau chiabur, îl nesocoteau, uitându-l și nelăsându-i pe oameni să-l iubească în pace.

*

Zilele treceau. Lumea ajunsese în decembrie și în aer se simțeau fiorii sărbătorilor de iarnă. Oamenii alergau încoace și încolo pentru a-și procura cele necesare întâmpinării zilei de naștere a Mântuitorului. Ziua cu care în lume se deschide o eră nouă a omenirii. În țara noastră, din păcate sărbătorile religioase nu se țineau oficial, dar nici nu erau îngădite cu arma în spate. Ici-colo, prin câte o comună, se auzea că un secretar de partid sau vreun activist s-ar fi rățoit la copii că umblă cu steaua, ori cu colinde de Crăciun și, bineînțeles, se ducea în școală, unde făcea o problemă din lipsă de vigilență a dascălilor care nu combat obscurantismul în școli. În general, activiștii se prefăceau că nu văd sau nu aud că românii intrau totuși în biserici, că își îndeplineau datinile din moși strămoși.

Chiar și oficialii sărbătoreau Crăciunul, rebotezând obiceiurile: Pomul de Crăciun devenise Pomul de iarnă, iar Moș Crăciun, devenise Moș Gerilă. Așa că elevii din sate, dar și din orașe, așteptau două rânduri de sărbători, doi moși care “veneau cu daruri pe la fete și băieți.” În unele case se cânta de două ori “O brad frumos” și o singură dată Imnul Nașterii Domnului Iisus Hristos. Totuși, cei care serbau de

Crăciun făceau toate acestea cu teamă, dar și cu un fel de răzbunare, pe vremurile care, datorită ideologiei, încurcau demult viața oamenilor. Unii activiști, abia desprinși din popor, în zilele de Crăciun își luau delegații în comunele în care mai aveau părinți, rude și prieteni. Intrau în acele case odată cu amurgul și sărbătoreau, creștinește, nașterea Domnului, iar dimineața, pe la ora nouă plecau singuri, grăbindu-se să ajungă într-un anumit punct, de unde să-i ia șoferii lor, oficiali sau de împrumut, care nu trebuiau să știe unde fuseseră ei peste noapte. Unii, în ultimul timp, după ce lumea trecuse de acel obsedant deceniu, aveau prieteni preoți sau foști colegi de școală generală la care se abăteau din când în când. Sigur, o făceau cu teamă, a doua zi pozând în activistul intransigent, pus pe combaterea misticismului și a credinței neamului său.

Cam așa stăteau lucrurile prin anii 70, și chiar 80, când vigilența asupra manifestărilor religioase părea să fi slăbit. Și totuși, securitatea înregistra rapoarte care dovedeau că unii oameni cu funcții de răspundere și chiar activiști de partid lăsa să se întâmple manifestări cultural-religioase, în loc să desființeze pe cei care aveau asemenea tendințe. Era vorba despre profesori, despre actori, și chiar despre inginerimea satelor și din șantiere, care timp de un an de zile uitau de toate, inclusiv de biserică, dar își aduceau aminte iarna, de Crăciun, dar și primăvara când așteptam, cu toții, Învierea Domnului. Benone era mirat de curajul oamenilor, dar mai ales de faptul că în acele momente, lumina zilei era mai albă și ușor gălbuie la sărbătorile primăverii. La Paște lumina e de culoarea polenului. Asta înseamnă o fază incipientă a rodirii și belșugului. Și gândul îl ducea spre casă. Își amintea de Ștefan, tatăl său, care murise în clipa în care un milițian voia să-i pună cătușele și să-l plimbe prin sat ca să arate oamenilor că Boerul, așa cum era poreclit de săteni, a capitulat, fiind gata să semneze cererea de înscriere în colectivul agricol. Ce frumoase sărbători mai făceam “noi” la Satu Nou, care pe vremuri răsuna de cântecele copiilor, care porneau odată cu ninsorile să colinde cu steaua lor minunată. Era frumos și în ziua de Anul Nou, când ulițele erau cotropite de Jieni, de plăieși, de țigani, care struneau câte un urs, adevărat, de frânghie. Unii dintre copii struneau caprele, cântând: “Ța, ța, ța căpriță ța/ Dar-ar dracii în pielea ta...”. Nu era acesta cântecul caprei, adevăratul cântec al caprei de Anul Nou. Cei ghiduși însă, izvodeau versuri noi, umoristice, ca să-i facă pe oameni să râdă. În special pe femei, care se arătau dornice de a se veseli și ele, pe ulițele satului, sau pe prisma caselor construite cât mai aproape de drum, ca să audă ce-și mai spun oamenii, ce se mai întâmplă în satul lor.

Benone era acum pe strada Republicii din Galați, și privea la niște oameni care pavoazau teatrul cu ghirlande de Anul Nou. Erau veseli, precum era toată lumea pe străzile orașului. Nu scrisese nimeni pe la ziare, că Moș Gerilă se apropie de porțile oamenilor. Cu toate acestea, oamenii erau într-o așteptare continuă. Nici Benone nu avea altă stare, iar gândul era tot la Ștefan, la ultimele sale cuvinte, la Tinca, înțeleapta satului și mama lui, care își pusese mâinile în cap, strigând: Ștefane, Ștefane, când îl văzuse jos, pe omul ei drag, acoperit cu cerga unui cioban care tocmai trecea pe lângă dânsul. Și-o scosese singur, iar milițianul, intuindu-i gestul îl acoperi, în așteptarea salvării, care nu mai venea. În sufletul tânărului angajat al statului coborâse mâhnirea. O tristețe, pe care i-o adusese, la poartă, unul ca George Chiriță, nebunul partidului, care de la o vreme căzuse și în patima băuturii. Se înădise la whisky, o băutură americană, care nu exista în comerț, dar era procurată pe sub mână de unul Căneapă, care era președintele Cooperației de Consum din Galați. El știa cum făcea, dar avea, totdeauna, o sticlă de whisky, bun, pentru tovarăși. Da, tovarășii comuniști, de la Galați, se înădiseră la whisky din care beau al dracului, cu o bucurie secretă, pe furiș, ca să nu-i vadă nimeni. Zilele acestea, de whisky la purtător, începuseră pe vremea lui Paraschiv Benescu, un brăilean comunist, datat la bine, care a condus județul Galați, fără strigăte de ură, elegant, dar cu gesturi semnificative, atunci când era vorba de oameni cu funcții.

Benone își aminti că Benescu, deși trecea un om de omenie, nu ezitase să-l zvârle afară pe un ziarist care refuzase promovarea în sânul aparatului de partid al județului. Îl chemase la dânsul și-l felicitase, pentru investitura sa, spunându-i că este un privilegiu să lucreze în secția agrară a partidului, unde va fi de două ori mai bine plătit decât în presa pe care tânărul o iubea atât de mult, fiind singura îndeletnicire pe care și-o dorise în viața lui. Dar stupoare: tânărul îl refuză brusc, spunându-i că singurul său talent este acela de a scrie. Îl atrăgeau reportajele cu fapte și oameni deosebiți cum ar fi cei care lucrau, zi și noapte, la construirea elicelor din bronz, pentru vapoare de câte 200.000 de tone, dar și omul simplu, care înfrunta ploaia și frigul, smulgând pământului rod bogat și sănătos, care rareori, din păcate, mergea pe masa omului. Strecura uneori câte o metaforă meșteșugită, un fel de șopârlă, pe care nu avea cum s-o prindă sau s-o descopere în acea lume, care colcăia de ură. Nu-și politiza materialele, dar aveau grijă șefii de secții s-o facă, adăugându-i câte un citat din marele conducător, pe care uimit, îl regăsea în tipăritura ziarului. Și iată-l, acum, refuzându-l pe marele Benescu care, exasperat, de lipsa de reacții pozitivă a tânărului, i-a arătat ușa cu degetul. A plecat, iar câteva minute mai târziu, când a ajuns în redacție ziaristul care refuzase munca politică, făcută acolo la mama ei, adică în sânul organizației județenei de partid, a fost dat afară, în jurul lui țesându-se, cu ajutorul cozilor de topor, legende de tot felul.

Benone îl cunoștea, motiv pentru care ceva mai târziu l-a chemat la dânsul, oferindu-i un post de inspector în administrația publică, unde avea sarcini pe măsura pregătirii sale. A ezitat o vreme, după care s-a prezentat la post, spre surprinderea marelui Chiriță care i-a făcut un perdaf de bun venit, ca să nu uite cine este stăpânul. Tânărul a îndurat cu stoicism, dar i-a transmis, printr-o persoană sigură că nu-i pasă de dânsul: “Vremea lui a trecut, iar a mea abia începe.” Chiriță s-a mirat. Nu-și explica de ce, mai toți tinerii îi răspund atât de tranșant, fără să țină seama de experiența și poziția lui politică. “Ce semeni, aceea culegi!”, i-ar fi zis Ioan Bejan, la care George Chiriță se plânsese că simte, de la un timp, că-și pierde autoritatea, pe măsura înaintării sale în vârstă. S-ar fi dat, ca un animal de pradă, și la primul vicepreședinte Ioan Bejan, dar nu-i dădea mâna, pentru că autoritatea acestuia era mare, putând să treacă peste fumurile acestui bețivan bătrân și încremenit într-o viscerală ură față de oameni.

Pe strada Republicii, în sus și în jos, oamenii căutau, ei știau ce, iar orașul avea aspectul unui dute-vino, continuu. În dreptul redacției, unde lucrase tânărul despre care am pomenit, era liniște și pace. Era vremea când asperitatea ziaristilor se muta în tipografie. Era curios dacă a doua zi îi va apărea articolul, care i se ceruse, în legătură cu propunerile lui, de a candida la diferite funcții, mai multe persoane, închipuind astfel o mică aparență de democrație. Va vedea, și în primul rând se va convinge că redactorul șef, Tudorel Oancea, se va ține de cuvânt, publicându-i așa cum l-a scris noaptea trecută.

*

Tatăl său, pe care lumea îl numea boierul, dobândesc averea de la părinții și socrii săi. Din munca lui, și-a familiei, abia dacă adăugă câteva hectare de pământ, prin zona Tișiței. “Boierul” i se spunea pentru că îi plăcea să se poarte după regulile timpului, adică în costum, la care adăuga o cravată, pe care și-o lega singur, în fiecare dimineață, dar și o pălărie din cele mai scumpe, care îl prindea totdeauna, pentru că era neîntrecut în potrivirea culorilor. Toate acestea erau adevărate daruri, de la Dumnezeu sau de la natură, pe care oamenii le observă, dându-i și un pe măsură. Când pleca de acasă, Tinca îl petrecea cu ochii, până departe și-i făcea din spate semnul crucii. El știa toate acestea, dar nu se întorcea s-o privească. Nu voia să dea prilej lumii de clevetiri răutăcioase. Totuși boierul era bine privit de cetățeni

comunei: Era ascultat în tot ce avea de spus, pe la adunări sau pe la sărbătorile satului, când oamenii se adunau să-și împărtășească, unul altuia, din gândurile și planurile care le întregeau rosturile în acele vremuri, în care nimeni nu știa încotro s-a mai apuce. Benone îl moștenise în mare măsură. Se purta elegant și chiar îi semăna la mers și în gesturile sale zilnice. Nici de caracterul său, intim, nu era prea departe. Nici el, nici taică-su nu lăsa treaba de azi pe mâine. În plus, erau deopotrivă de harnici și de întreprinzători. Când pleca de acasă Benone, care încă mai purta pălărie, oamenii nu mai știau ce să creadă.

- Cine e acela bade? Ștefan sau Benone? se întrebau oamenii.

- Apoi, Benone este. Nu vezi că nu are pălărie. Încă nu-i vremea lui, pentru asemenea lucruri, zicea câte un bătrân, întărziind cu privirea pe silueta zveltă a celui despre care vorbeau oamenii, destul de cuviincios.

- I-ar sta bine de primar! Zicea câte unul.

- I-ar sta nu-i vorbă. Dar el vrea să se facă judecător. Așa are el ordin, de la Tinca, glumea câte unul, care știa în amănunt, povestea acestor oameni.

*

Dimineața, Benone se trezi, cu soarele pe creștet, precum, de atâtea ori, se întâmpla în copilăria lui, care, iată, rămânea departe, chiar foarte departe. Privea, ca și atunci, tavanul frumos construit din lemnul mai multor mesteceni, care îi iluminase copilărie până târziu, când fusese alungat, departe, pe la Cheile Bicazului, pentru a construi, cu brațele lui și ale altor mii de tineri cel mai important izvor al luminii din Moldova noastră, care de-a lungul timpului a revărsat atâta luminiscentă, și atâta iubire de oameni. La început, al Bicaz, trezindu-se singur, încartiruit în batalioanele de muncă ale tineretului, fusese speriat. Cu timpul Benone își dădu seama, chiar fără voia lui, că era unul dintre cei care, prin forța brațelor, avea să dezlănțuie lumina apelor către oamenii acestor pământuri.

Vremurile acelea trecuseră demult, și acum, în odaia copilăriei sale trăia ultimele clipe din existența sa de aparținător al comunității vrâncene de la Satu Nou.

Măine, desigur, va porni către Galați, prezentându-se conform repartiției guvernamentale, dată în funcție de meritele obținute la învățătură, la primul său loc de muncă, urmând să ocupe postul de judecător într-una dintre cele mai importante regiuni ale vremii. Faptul îl emoționa, ba chiar îi producea o mică durere în suflet, deși ar fi trebuit să fie bucuros pentru ceea ce se întâmpla astăzi cu ființa lui. Dincolo, în odaia alăturată, ca și în copilăria sa, mama trebăluia, silindu-se să așeze farfuriile și toate celelalte obiecte de bucătărie, cât mai ușor posibil, evident pentru a nu-l trezi pe Benone. Dar fiul era treaz și gata de a sări din patul pe care atâția ani își odihnise trupul și sufletul său zbuciumat. Nu se îndura să iasă de sub pledul înfățat cu un cearșaf sub formă de plic, simțind că aerul dimineții, aici în apropierea munților era răcoros precum în preajma unor izvoare, izvodite din munte. Fanta de lumină, care i se odihnea pe frunte îl întorcea, pentru ultima dată, în copilăria lui de neuitat.

În sfârșit, dinspre bucătărie ușa se deschise încet, fără zgomot, din spatele ei ivindu-se Tinca cu brațele ocupate de farfurii, de cești, din care răzbătea mirosul dulce-amăru al cafelei. Pe atunci, la Satu Nou cafeaua dispăruse, dar Tinca, care se descurca în multe privințe, o obținuse prin mijlocirea lui Ferentz, care o cumpărase de la un tânăr care, la bordul unor tiruri românești, călca mai toate granițele Europei,

de unde se întorcea cu fel de fel de lucruri, aduse pentru uz personal, din care însă mai vindea câte un pachet de cafea la prieteni, cu prețuri destul de pipărate.

Zâmbind, mulțumi mamei pentru neîntrecutele sale bucate, în fapt o omletă țărănească, din care nu lipseau mărarul și șunca specifică zonei din care făceau parte. Mai dulce decât oricând i se păruse laptele, iar cafeaua, din care – tocmai spuneam – că sorbise ultimele picături, îl transferau într-o lume veche, îndepărtată, cu toate miresmele orientului. Așa, își spunea el câteodată, trebuie să fi mirosit în încăperile Padișahului și a Șeherezadei, din neuitatele ei povestiri, care alinau somnul de noapte al stăpânului, dar care ținuse o mie și una de nopți viața ei și a sufletului care o anima în acele timpuri.

Toate acestea îi trecură prin cap repede, în timp ce pașii îl duceau către mama sa, pe care o îmbrățișa, cu aceeași iubire, filială, de care nu uitase niciodată. “Să te întorci sănătos maică! Și ai grijă că pe ulița lui Gelu sunt câini slobozi, care uneori se dau la străini. Așa cum ești, astăzi, îmbrăcat împărătește, potăile astea nu te-ar cunoaște, și se vor da la tine, ca la un străin din alte locuri”, îi spuse Tinca, în timp ce mâna ei, noduroasă (observa asta pentru întâia oară) se străduia să-i aranjeze nodul cravatei, în poziția căruia ochiul de expert al mamei găsisese nepotriviri cu adevărata imagine al băiatului. Benone zâmbi, știind ce gândește Tinca, pe care o găsisese sănătoasă și mult împăcată cu lumea satului, chiar și cu cei care ținuseră, atât de mult, să-i destrame gospodăria cu greu încheșată, pentru care, cu ani în urmă, căzuse la datorie, aș putea spune eroic, Ștefan, care ajunsese să fie cercetat, pentru că se împotriva colectivizării, respectiv mersului vremii, cum se exprima Isac, primarul comunei. Da, acum se împăcase cu toate, și cu toți ai noii lumi, în care Tinca trăia, singură, căinându-se când și când prietenei sale din copilărie, Chița cea zburdalnică, care mereu o dispunea cu glumele sale, cu veștile pe care i le aducea din sat, culese, ea știa cum, despre mai toți megieșii și toate cunoștințele sale, care nu puțini la număr erau, în acest sat întins, de-a lungul Șușiței care se străduia să-și mențină și în timpul verii, cursul de apă, care amintea că Satu Nou, în definitiv este și el construit după toate legile pământului. Și una dintre acestea, dintre toate legile așezărilor, era existența unui curs de apă, pe ramurile căruia, în timp, au înflorit mai toate localitățile noastre rurale. Locurile în care s-au născut înțelepciunea și miturile, care au crescut odată cu oamenii, cu obiceiurile lor dobândite de-a lungul și de-a latul acelor cursuri de apă menite să fie principalul factor al vieții, dacă ținem seama că organismul omului, are la baza construcției sale biologice apă, în proporție de 60-70% apă.

Acum, Benone pășind rar, dar mai ales cu luare aminte pe drumurile și ulițele satului, era preocupat să și le întipărească în minte, așa cum erau ele blânde ca firea oamenilor. Când și când, câte un hămăit de câine îl avertiza, într-un limbaj specific că Satu Nou nu este, nici pe departe, un sat fără câini, cu oameni care să-și lase averile de izbeliște. Evident, ajuns pe ulița lui Gelu, luă seama la câinii cei slobozi, dar nici unul dintre ei nu se arăta deranjat de tânărul care pășea mai mult pe marginea cărărilor, ca să nu-și prăfuiască pantofii săi de culoarea castanelor de toamnă, pe care și-i luase de mult, cu banii pe care îi câștigase, de unul singur, pe unul din cele mai mari șantiere ale tineretului, din care avea să țâșnească lumina, precum vinul pe vana unui butoi de mii de litri, la care încă visau gospodarii satului, rămași doar cu câteva zeci de ari de plantații viticole sau grădini, în urma trecerilor, adeseori forțate, în colectivitate, înființate după legi străine firii și învățaturii oamenilor din aceste locuri.

În sfârșit, cu astfel de gânduri Benone ajunse la poarta lui Gelu, căruia îi trimisese răspuns, decuseară, ci îi va face o vizită, în calitate de prieten vechi, pe care îl aprecia pentru chibzuința lui, dar mai ales pentru chemarea sufletească, care deseori, îl ducea către dânsul. N-a apucat să strige, că ușa casei (complet renovată, observase Benone) se deschise, pentru ca Gelu să iasă în fugă și să nu se mai oprească până în brațele lui Benone, prietenul lui din toate timpurile.

Ce și-or fi spus, în casă, și ce-or fi mai făcut ei acolo, unde soția lui Gelu, Domnica, se străduia să facă, cât mai bine posibil, oficiile de gazde, nu știu. Nu știu nici cât au stat împreună în ziua aceea, dar am aflat că Benone, pentru prima oară în viața lui, a întârziat la masa de seară. Nici unul, nici altul nu s-a lăsat, să se despartă cât mai repede, fiindcă fiecare avea multe de spus, din peregrinările, din faptele deosebite, pe care le săvârșiseră, independent unul față de celălalt, în răstimpul care trecuse repede, pe neștiute. Cu siguranță, Gelu i-a vorbit despre munca lui, de contabil la o fermă viticolă, în care spiritul lui organizatoric, imaginativ, îl determinase pe șeful fermei, un inginer de prin părțile Vasluiului să-i lăsase mână liberă chiar și în materie de tehnologie viticolă. Gelu, în această ipostază, se simțea minunat. Ridicaseră oamenii un sediu de firmă impunător, dotat cu tot ce este necesar pentru industrializarea strugurilor și păstrarea, în bune condițiuni, a vinului. În scurt timp ferma lor devenise una industrială, folosită și de ceilalți fermieri din zonă, pentru valorificarea producțiilor obținute. Se înțelege, Gelu devenise principalul gestionar al unei averi de milioane de lei, pentru care era atât de mândru și foarte apreciat. Nu regreta că, de cele mai multe ori, el trebuia să împartă meritele sale, cu inginerul care, în fapt era șeful lui, dar era lipsit de darul de a conduce un asemenea loc de producție, deși terminase cu note bune și multă lume își pusese speranța în el. Cu timpul, amândoi legaseră o prietenie, care îi făcea inseparabili în privința meritelor. Gelu se schimbase, nu mai era copilul timid, parcă nesigur pe acțiunile sale, dar cu o minte scăpărătoare. Avusese nenorocul de a fi rămas orfan, la câteva luni. Părinții săi muriseră la cutremurul din 1940. Scăpase numai el, fapt pe care l-a aflat târziu de la părinții săi adoptivi, care nu putuseră să-l țină prin școli înalte, deși băiatul se trăgea cu toată puterea lui către învățătură. După armată s-a căsătorit, iar cei de la IAS Panciu l-au trimis la un curs de zece luni, pe care l-a absolvit cu brio, devenind contabil calificat. I se potrivea atât de mult această profesie, încât, repede a fost îndrăgît de toate notabilitățile târgului și ale comunei.

*

Cu cafea Tincea își ademenea pur și simplu fiul care o învrednicea astăzi, cu titlul onorific de mamă a unui judecător, așa cum visase ea în urma unor întâmplări pe care le petrecuse, pe vremuri, într-o sală de judecată. Benone cunoștea împrejurările, dar mai ales încrederea și speranța, pe care mama și le pusese în el, care trebuia să devină un om drept, exigent, dar cu măsură. Ultimele cuvinte și le întipărise de-a dreptul în inima pe care o credea sediul cel adevărat a tot ce era bun în ființa lui. Își propusese să fie drept, dar blând, chiar dacă pentru o asemenea atitudine, uneori, ar fi putut s-o plătească cu calitatea lui de judecător.

Văzând intrarea, plină de o interioară solemnitate a mamei sale, Benone se ridică în capul oaselor. O salută pe mama sa cu acel filial "Sărut mâna mamă!", măsură autentică a respectului pe care i-o purta. După câteva minute, proaspăt bărbierit, pregătit pentru a face o vizită prietenilor, se îmbracă într-un costum, încă subțire și deschis ca vremea cea blândă și frumoasă, întrezărită printre perdele.

Mâncă, ca întotdeauna, pe fugă, iar mama care stătea alături, îl privea plină de amintiri, neîndrăznind să-l apostrofeze precum odinioară: "Mai încet Benone, că nu dau turcii!" Era prima dată când nu făcea acest lucru, Tincea voind să-și întipărească în minute imaginea cea adevărată a fiului care se bucura, desigur, copilărește, de darurile ei. Într-adevăr, tot ce făcea pentru Benone, pentru mama lui nu era decât un dar, de fapt o adevărată dăruire, spre binele fiului care, iată, îi întorcea și chiar îi întreceau așteptările.

Sorbi ultima picătură din cafeaua care îi făcuse atâta plăcere, apoi Benone se ridică precipitat în timp ce mama lui în virtutea unor vechi obișnuințe, închipui de câteva ori semnul crucii. Tinca observa acest lucru și se bucura că fiul său, ajuns acasă, intra în vechile sale obiceiuri, pe care chiar dânsa se străduise să i le imprime, pentru tot restul vieții. Știa, desigur, ce semănase în fiul său, dar mai ales în ogorul pe care acesta, îl întruchipa de la primii săi pași, către largurile zării. Benone se îndreptă spre dulapul bine încheșat de vreun meșter popular, îl deschise, după care, luându-și haina de la costum, o îmbrăcă, peste vesta croită din același material, și anume dintr-o stofă de culoarea cerului, respectiv dintr-un bleu auriu, care îi dădea o anume noblețe și o anume prestanță, atât de necesară în ținuta unui magistrat, care se pregătea pentru primul său post de după absolvirea facultății care îi întregise cunoștințele și modul său de gândire, grefat pe un spirit al dreptății, spirit moștenit, deopotrivă, de la Tinca și de la Ștefan, cei care l-au adus pe lume, parcă predestinându-l unor fapte mari, deosebite.